

SOUHRN PŘIPOMÍNEK AKADEMICKÉHO SENÁTU FAKULTY HUMANITNÍCH STUDIÍ UNIVERZITY KARLOVY V PRAZE K PRVNÍ VERZI PRACOVNÍHO NÁVRHU VĚCNÉHO ZÁMĚRU ZÁKONA O VYSOKÝCH ŠKOLÁCH

Tento dokument obsahuje připomínky ke koncepci, zásadní připomínky a připomínky k 1. a 2. části Pracovního návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách datovaného ke dni 23. února 2011 a zveřejněného Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy na internetové adrese: http://www.msmt.cz/uploads/Pracovni_navrh_vecneho_zameru_23_02_2011.pdf.

Připomínky vypracoval Akademický senát FHS UK v průběhu jara roku 2011 v souladu s harmonogramem, který určilo MŠMT (23. března – připomínky ke koncepci; 8. dubna – zásadní připomínky; 30. dubna – připomínky k části první a druhé návrhu; 13. května – připomínky k ostatním částem návrhu). Dokument neobsahuje „připomínky k ostatním částem návrhu“ (části 3. – 8.), neboť ještě před 13. květnem 2011, jenž byl pro zveřejnění posledních připomínek určen, bylo navzdory stanovenému harmonogramu vyhlášeno přepracování původní podoby Pracovního návrhu.

Akademický senát FHS UK je připraven připomínkovat i novou podobu Pracovního návrhu, až bude zveřejněna, nicméně touto cestu chce prozatím akademické obci i veřejnosti poskytnout všechny své dosavadní poznámky, jež byly doposud postupně zveřejňovány v zápisech z jednání.

V Praze dne 5. května 2011.

I. KONCEPČNÍ PŘIPOMÍNKY

(schváleno na mimořádném zasedání 17. března 2011 – usnesení 137.)

Akademický senát Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze (dále AS FHS UK) sice považuje předložený Pracovní návrh věcného záměru zákona o vysokých školách (dále jen „pracovní návrh“) za možné východisko diskuse, nicméně k němu má četné a zásadní výhrady. Nejzávažnější koncepční problémy navrhovaného znění AS FHS UK shledává v těchto bodech:

1. Věcný dopad pracovního návrhu neúměrně posiluje pravomoci nevolených orgánů. Dramaticky se tak omezují akademické svobody - především princip akademické samosprávy prostřednictvím orgánů volených akademickou obcí – ve prospěch vnějších a nevolených aktérů, zastoupených „správní radou“ a „Agenturou pro kvalitu vysokého školství“. AS FHS UK tedy v celé koncepci pracovního návrhu postrádá především přesné a explicitní zakotvení akademických svobod.

2. AS FHS UK v koncepci pracovního návrhu dále postrádá explicitní a právně zakotvené zákonné opory pro samosprávnou existenci fakult a jejich orgánů. Pracovní návrh neopodstatněně ruší tradiční právní instituty organizačních struktur vysokých škol (fakulty, fakultní akademické senáty, děkany, vědecké rady).

3. Podle předloženého návrhu se z vědecko-pedagogických hodnotí mají stát funkční místa s časově omezenou platností, čímž se devaluje podstata akademické práce a akademické hodnoty. Pracovní návrh evidentně eliminuje vědecké rady vysokých škol, popř. fakult, čímž vzniká nebezpečí, že se orientace vědecké práce na fakultách, povaha habilitačního řízení nebo jmenování profesora dostane pod vliv politického tlaku zprostředkovaného správní radou. AS FHS UK se domnívá, že způsob, jímž předložený pracovní návrh upravuje vztah mezi akademickou samosprávou a státní správou, potenciálně vytváří prostředí, které umožňuje zasahování do autonomie vysokých škol podle vnějších politických či ekonomických zájmů.

4. Jazyk a formulace předloženého pracovního návrhu jsou natolik vágní, že mnohde umožňují různé interpretace, zato znemožňují relevantní opONENTURU a konstruktivní kritiku. Tyto připomínky představují pouze rámcové výhrady ke koncepci předloženého pracovního návrhu a AS FHS UK počítá s jejich detailnějším rozpracováním podle harmonogramu MŠMT.

II. ZÁSADNÍ PŘIPOMÍNKY

(schváleno na řádném zasedání 7. dubna 2011 – usnesení 141.)

AS FHS UK v rámci druhého kola připomínkování Pracovního návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách vyjadřuje podporu *Připomínek Univerzity Karlovy k pracovnímu návrhu věcného záměru o vysokých školách* ze dne 30. března 2011.

III. PŘIPOMÍNKY K ČÁSTI PRVNÍ A DRUHÉ NÁVRHU

(schváleno na mimořádném zasedání 18. dubna 2011 – usnesení 142.)

V tomto dokumentu navazujeme na prohlášení AS FHS UK *Koncepční připomínky Akademického senátu Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze k Pracovnímu návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách* ze dne 17.3. 2011, ve kterém upozorňujeme na vágnost formulací předkládaného pracovního návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách (dále jen návrh zákona). Tato vágnost a často tudíž i nesrozumitelnost formulací významně stěžuje konstruktivní diskusi nad jednotlivými částmi návrhu zákona.

Domníváme se, že k danému návrhu zákona lze obecně přistoupit dvěma způsoby:

I. Principiálně odmítnout Návrh jako celek.

Lze opakovaně argumentovat tím, že stav VŠ v dnešní době nevyžaduje nový zákon. Byla by vhodná jen jeho určitá novelizace, např. možnosti uzavírání dlouhodobých rámcových dohod vysoké školy s MŠMT o financování a činnosti VŠ.

II. Návrh vzít za základ k diskusi a prosazovat jeho úpravy. V tomto případě předkládáme tyto podrobné komentáře:

§ 1:

Požadujeme, aby v dokumentu bylo explicitně uvedeno, že zákon vychází z principu akademických svobod, principu samosprávy a z toho se odvíjejícího principu institucionální autonomie VŠ. Zdůvodnění: stávající návrh zaměřuje akademické svobody i samosprávu za autonomii.

§ 4 a 9:

Pokud je záměrem zákona stanovit diferenciaci VŠ podle typu, je namístě stanovit zákonným způsobem přesná a jasná kritéria odlišující jednotlivé typy VŠ. Stávající návrh zřetelně nediferencuje podle typu činnosti na jednotlivých typech VŠ.

§ 13:

Zákon by měl pro (veřejné) vysoké školy univerzitního typu - tak jak to činí stávající zákon, Hlava II. - explicitně počítat s jejich členěním na fakulty s tím, že na těchto fakultách funguje jejich samospráva a další jejich orgány, tj. měl by mluvit o akademickém senátu fakulty, o děkanovi fakulty (jeho ustanovování do funkce by mělo být ošetřeno stejně, jako je tomu dnes) a vědecké radě fakulty.

Zdůvodnění: Je nemyšlitelné, aby se tak heterogenní pole, jako je univerzita se svou oborovou pestrostí, řídilo direktivně jen z rektorátu pomocí jmenovaných ředitelů částí VŠ tak, že by jednotlivé fakultní akademické obce neměly žádný prostředek své samosprávy a kontroly vůči chodu příslušné části VŠ.

§ 15:

Mezi povinnými orgány VŠ chybí vědecká rada, orgán pro disciplinární řízení a kvestor. Doporučujeme zachovat dělení podle stávající zákonné úpravy Hlava I., § 7.

§ 16:

Při postupech výběru rektora jednoznačně trváme na variantě A, dokonce jsme přesvědčeni, že varianta B popírá princip akademické samosprávy.

K působnosti rektora: Pokud je AS voleným orgánem akademické obce, lze za jediný zcela legitimní důvod pro rozpuštění AS považovat skutečnost, že se AS po dobu 3 měsíců není schopen sejít v usnášeníšopném počtu.

§ 17:

Za zásadní považujeme výslovné zakotvení principu, že AS je voleným zastupitelským orgánem, který volí členové akademické obce.

Zdůvodnění: Navrhované znění totiž nevyklučuje takové čtení, že by AS mohl být i jmenován. Zároveň považujeme za významné explicitně uvést, že AS volí kandidáta na rektora (v případě fakultních senátů děkana).

Požadavek poměru zastoupení docentů a profesorů v AS je nepřijatelný vzhledem k tomu, že je zastupitelským orgánem akademické obce).

§ 18:

Schvaluje-li Správní rada (dále jen SR) statut VŠ po jeho předchozím schválení v AS, mělo by být jasné stanoveno, že SR nemůže statut při této příležitosti reformulovat, ale buď schválit, nebo vrátit senátu k přepracování s věcnou výhradou, proč tak činí. Pokud by statut nebyl po přijetí v AS ani podruhé schválen v SR, nastalo by dohádovací řízení (§ 19), k němuž by měl být učiněn doplněk (viz níže).

Má-li být SR zastoupením veřejnosti a zároveň správním orgánem VŠ, doporučujeme, aby bylo jmenování SR ve výsostné kompetenci VŠ a zároveň bylo stanoveno jako zákonná

povinnost. Členové SR nesmí být v pracovním ani studijním poměru k příslušné VŠ. Zároveň je vhodné zvážit, aby byli kandidáti SR navrhováni občanskými sdruženími, vědeckými a veřejnými institucemi.

Považujeme za vhodné, aby bylo výslovně ukotveno, že členství ve SR je neplacenou veřejnou funkcí.

Doporučujeme vypustit kompetenci SR sjednávat s rektorem smlouvu o výkonu funkce a rozhodovat o jeho odměňování.

§ 19:

Proces dohádovacího řízení není vymezen až do jeho úplného konce. Navrhujeme:

1) vrátit se k variantě, kterou obsahoval Návrh věcného záměru zákona o VŠ z doby ministra Lišky: Pokud by se SR či AS svojí dvouřetinovou většinou během měsíce vyslovil(a) proti výsledku dohádovacího řízení, věc by se projednávala ve společném zasedání AS a SR s tím, že by zde každý zúčastněný měl hlas stejné váhy a z definice zákona by byl počet členů akademického senátu vysoké školy dvojnásobkem počtu členů správní rady.

2) Zamítavé stanovisko SR musí být přehlasováno alespoň 2/3 členů AS.

§ 20:

Odborné VŠ nebo specializované VŠ by měly mít zachovány stejnou možnost samosprávy jako veřejné VŠ.

§22:

K Agentuře pro kvalitu vysokého školství se podrobně vyjádříme v podrobných komentářích k příslušným částem návrhu zákona v příštím dokumentu.

§ 25:

Principiálně nesouhlasíme s tím, aby se z titulů docentů a profesorů stala funkční místa. Doporučujeme ponechat stávající systém habilitačního a profesorského řízení (viz § 70-77 stávajícího zákona o VŠ).

Vedle této změny obsahu akademických hodností kritizujeme též možnost dosáhnout této hodnosti s pouhou kvalifikací 2. cyklu. Také odnímání titulu docenta je zcela nevhodné. Stačí, že ten, kdo odejde z pozice akademického pracovníka, se do ní - na funkční místo docenta - nemůže zpětně dostat jinak, než výběrovým řízením.

§ 26:

Viz námitky u § 25.

§ 27:

Považujeme za vhodné doplnit, že také v případě univerzitních VŠ by mělo platit, že vyučující může být pouze ten, kdo dosáhl minimálně 2. vysokoškolského vzdělávacího cyklu.

§ 28:

Neshledáváme žádný důvod, proč by pracovní poměr akademických pracovníků, kteří nejsou docenty nebo profesory, měl být sjednáván výhradně na dobu určitou, a proč by nárok na tvůrčí volno měli mít právě jenom docenti a profesori.

§ 31:

Požadujeme explicitní uvedení práva studenta studovat v rámci jednoho i více studijních programů.

§ 32:

Za problematické pokládáme absenci zakotvení pozice fakult. Považujeme za funkční, aby právě fakulty měly vlastní disciplinární komise.

Disciplinární komise má mít pravomoc vznést návrh na odebrání titulu. Požadujeme dopracovat popis dalšího řízení odebrání titulu.

§ 33:

Právě zde by mělo být zákonem zakotveno, že i jednotlivé fakulty mají svůj status.

§ 35:

Vzhledem k prosazovanému principu samosprávy je tento bod nadbytečný.

§ 40:

Považujeme za problematické uzavírání rámcových smluv se soukromými vysokými školami.

Soukromé VŠ mohou v tržním prostředí veřejné VŠ doplňovat.

IV. PŘIPOMÍNKY K OSTATNÍM ČÁSTEM NÁVRHU

AS FHS UK doposud nevypracoval připomínky k ostatním částem návrhu (části 3. – 8.), neboť ještě před 13. květnem 2011, jenž byl pro zveřejnění posledních připomínek určen, bylo navzdory stanovenému harmonogramu vyhlášeno přepracování původní podoby Pracovního návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách.